

Fontos leszögezni, hogy a lelkes és a lehetőségekhez képest szakszerű szervezés a legcsekélyebb mértékben sem okolható ezért. Sokkal inkább az infrastruktúra hiánya: Kisvárdán nincsen megfelelő minőségű és számú szállodai vagy panziószoza, ahol legalább a fellépő művészeket az őket megillető körülmények között el lehetne helyezni; nincsen továbbá megfelelő színpadtechnika sem. Tény, hogy minden produkció veszt az erejéből (legalábbis átalakul), ha nem eredeti játszóhelyén mutatják be. Ám mind a csekély mélységű várdai művelődésiház-színpad, mind az óriási, borzalmas akusztikájú várszínpad, mind a gimnáziumi aula és a tornacsarnok mint fesztiválhelyszín zömmel hasznavethetetlen. A még legjobban felszerelt

művelődési házban is rendkívül gyér például a lámpapark, nincsen zsinórpadlás, nincsenek trégerok, s a nagyjából húsz méter széles színpadon alig van előadás, amely ne veszítene tempójából. Igaz, hosszú évek óta a fiókban lapul Bán Ferenc színházterve – hogy az építkezés miatt nem indult meg mindeddig, hivatalosan nem tudni. Mindenesetre most, hogy két megyeszékhely – Debrecen és Szombathely – színházépületének munkálatai szakadtak félbe, aligha valószínű, hogy Kisvárdának a közeljövőben kőszínháza lehetne.

Van, persze, mindezek helyett a sörsátor a művház mellett, amely sokunk számos kedves és hasznos beszélgetésének színhelye...

Markó Róbert

Így s úgy s megint

HÁROM TAMÁSI-ELŐADÁS

Bár a kisvárdai versenyprogramot válogató Urbán Balázs előre leszögezte: semmiféle tematikai elv érvényesítésének szándéka nem vezérli, mégis összehozott egy fesztivált a fesztiválban. Tamási Áron háromszor-kétszer-egyszer jelent meg ugyanis Kisvárdán: három előadással, két darabbal és egy személyben. A három előadás három rendezője közül kettőnek, Bocsárdi Lászlónak és Török Violának – korábról tudjuk – anyanyelve Tamási; a harmadik, Vidnyánszky Attila először gyürkőzött neki a székely szerző szövegének. Nem véletlen a kifejezés: Vidnyánszky, Török és Bocsárdi előadását egyaránt a Tamási szövegével való küzdelmes viszony határozza meg.

Aki kicsit is otthonos Vidnyánszky Attila munkáiban, tudja: a rendező a színpadi szöveget szinte minden esetben nyersanyagként használja, a készülő előadás szándéka, mondanivalója szerint vágja, strukturálja, át- és újraírja. Ehhez képest a komáromi Jókai Színház társulatával készített *Énekes madár* szövegén az eredetihez képest csupán aprócska változtatások estek. Vidnyánszky le is írja a produkció műsorfüzetében, hogy kezdetben jelentősebb szövegmódosításokat tervezett, ám a sűrűn szőtt Tamási-alkotás húzhatatlannak bizonyult. Nincs is ezzel komolyabb probléma, hiszen az *Énekes madár* a szerző talán legkimunkáltabb, legpontosabb darabja, mely édes-keserű humorával szórakoztat, emberi örökérvényűségével mélységeket érint – vagyis különösebb dramaturgiai beavatkozások nélkül is megáll a lábán. Nagyobb baj, hogy ezúttal sem alkotói vízió, sem pontosan végigvitt szándék nem tapintható ki az előadásban. Ondrascsek Péter díszlete több egészen kiváló munka – a legutóbbiak közül például a debreceni *Úri muri* vagy

a *Halotti pompa* egyszerre realiztikus és elemelt látványterve – után itt csaknem teljes egészében Tamási utasításait követi, kevés invencióval s olykor nem éppen praktikusán. Ami kút, az mindvégig kút, ami kerítésléc, az mindvégig kerítésléc, ami csupor, az mindvégig csupor; ráadásul minden „el is sül” ezen a színpadon: a kútlánc leoldódik, a kerítésléc elhasad, a csupor összetörik. Pedig az *Énekes madár* kulcsjeleneinek – a csodák megvalósításakor – égető szükségük lenne a nagyszerűbbnél nagyszerűbb színpadtechnikai leleményekre. Ám mindenféle mesei illúziót megölni, hogy a házfal kimozdításakor jól láthatóan a díszletszoba aljára erősített kerek lépnek működésbe, Kömény Móra megmenekülésekor acélhuzal recseg-teti fel néhány centiméterrel a szemre is műanyag körtefaágot, végül a vászonholdat redőződvé úsztatják be a fiatal szerelmesek mögé. (Természetesen elképzelhető, hogy a vázolt szcenikai problémák egy része a kisvárdai művelődési ház elégtelen technikai adottságainak tudható be.)

Ez az ötletelenség azért bántó különösen, mert Vidnyánszky, úgy látszik (és hallatszik a nyilatkozataiból), mesének fogta föl a Gondos lányok történetét, s – megint csak Tamásihoz híven – népi játékot igyekezett rendezni. A mese azonban nem attól mese, hogy csodának nevezzük azt, ami nyilvánvalóan technika, hanem éppen attól, hogy reálisnak látjuk, ami valójában irreális. S a népi játék nem attól népi játék, hogy ráadás csizmát és kalapot viselnek a szereplők, hanem a megfelelő miliő megteremtésétől. Ez utóbbiban (a miliőteremtésben) vannak erős motívumai a komá-

élvezetessé. A fiatalokat alakító Holocsy Katalin és Hajdú László az előbbieket szándékosan vastagított játéknak éppen ellenpontját adják: figurájukban a természetes könnyedséget és tisztaságot hangsúlyozzák. Az *Énekes madárban* egységes, jól képzett társulatnak tűnik a komáromi (s ugyanerről győz meg másik, Kisvárdán látható produkciójuk, a *Szomorú vasárnap* is).

A Török Viola rendezte *Hullámzó völgy* egyik legfontosabb erénye ugyancsak a színészi játék általánosan magas minősége. A marosvásárhelyi gárda játéknyelvében azonban korántsem mutat homogén képet,

s az ember szinte csodálja, hogy az alapvetően két iskola, a kétfajta színpadi létezőmód hogyan tud mégis egységes képet rajzolni. A Czirmost adó Gyórfy András például orgánumból és alkatból oldja meg sallangmentesen az öreg góbé szerepét; B. Fülöp Erzsébet ellenben, végletes tudatossággal, megkoreografált mozgásokból, mozdulatokból, hangsúlyokból építi fel Teréz öregleány figuráját, ugyancsak hibátlanul. Talán az a dolog nyitja, hogy Török Viola – valamint a zeneszerző-koreográfus Könczei Árpád és a díszlet-jelmeztervező Bartha József – olyan egységes világot teremtett, adekvát formát talált a Tamási-darabnak, amelyben e figurákhoz pásztított színészi sokszínűség is megél, sőt kamatozik.

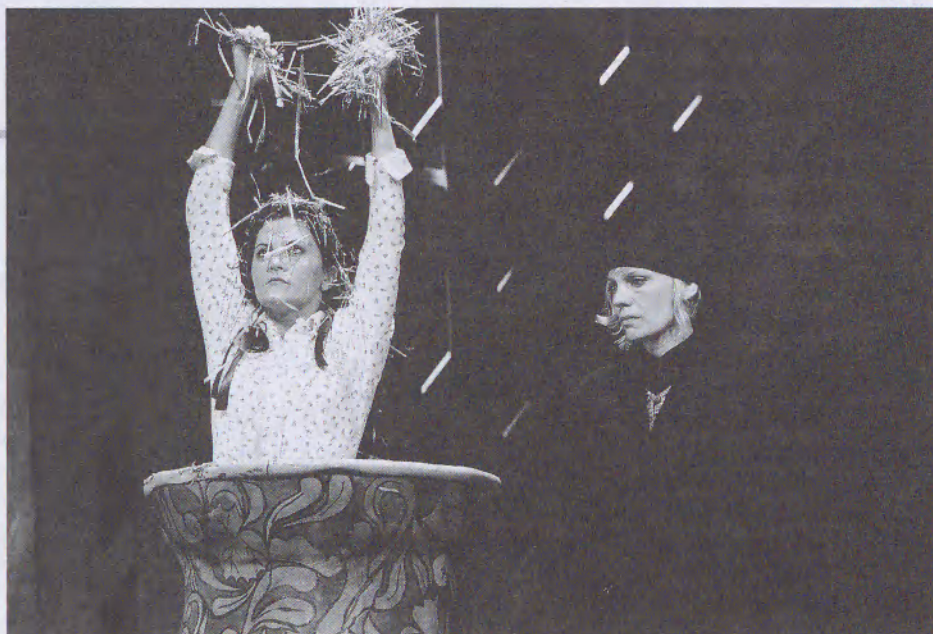
Pedig a *Hullámzó völgy* lényegesen gyengébb színdarab például az *Énekes madárnál*. Az alapszituációban találni egybeeséseket – sanyarú sorban tartott

FENT: Szvrcsek Anita, Szoták Andrea és Tóth Tibor az *Énekes madárban*

JOBBRA: Csíki Hajnal és B. Fülöp Erzsébet a *Hullámzó völgy*ben

romiak előadásának – így a babonával való játék. Gyönyörű például, ahogyan Magdó takarítás közben körbesöpri magát; hasonló (bár talán mértékvesztett) próbálkozás, amikor a két öregleány éjjeli látogatásakor egy-egy fekete macska nyakát tekeri ki. Ugyanebbe a vonalba illeszkedik a boszorkány-bakkecske figurájának megoldása: a fekete kecskebőrbe-kecskeálarcba bújtatott Bernáth Tamás Gemza Péter koreográfiáját táncolja, meglehetősen ügyesen. A színészi játék egyébként is a produkció erőssége: a Szvrcsek Anita–Tóth Tibor, Szoták Andrea–Fabó Tibor páros életteli, eszközgazdag és földközeli alakítást nyújt, játékuakat erős színpadi jelenlétük alapozza meg, s apró ötletek teszik

leányka szerelmét elirigylő idősebb rokon, a kilátástalanságig súlyosbodó konfliktusok, végül keserédes hepiend –, a *Hullámzó völgy* ugyanakkor korántsem olyan összetett alkotás, mint az *Énekes madár*: egy szílon futó, világos, el-elfáradó (mert helyel-közzel kiszámítható) cselekményét a szerző elsősorban szöveg-, ritkábban helyzetpoénokkal szegi be, a darab mélységi